C/2025/5141

28.10.2025

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Ορθές πρακτικές για τον διάλογο με τους πολίτες της ΕΕ υπό το πρίσμα των συμμετοχικών διαδικασιών

(Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2025/5141)

Εισηγητής: **Arnaud SCHWARTZ**

Σύμβουλος	Matteo VESPA (σύμβουλος του εισηγητή, Ομάδα III) Ruairí FITZGERALD (Σύμβουλος, Ομάδα II)
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	19.9.2024
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού
Αρμόδιο όργανο	Τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη»
Έγκριση από το τμήμα	27.6.2025
Έγκριση από την Ολομέλεια	16.7.2025
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	598
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	183/3/5

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Οι άοκνες προσπάθειες της κοινωνίας των πολιτών για την προώθηση της συμμετοχής των πολιτών και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά, την προώθηση του διαλόγου με τους πολίτες, την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την προώθηση δημοκρατικών πρακτικών, συνιστούν πολύτιμα εφόδια που συμβάλλουν στην ισχύ, την ανθεκτικότητα και τη νομιμότητα της ΕΕ ([1]).

1.2. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επισημαίνει ότι ο ειδικός ρόλος των οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων πρέπει να αναγνωρίζεται πλήρως και να γίνεται σεβαστός στις δομές και τις διαδικασίες του κοινωνικού διαλόγου, με την αναγνώριση, παράλληλα, ότι ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών, στον οποίο συμμετέχει ένα ευρύτερο σύνολο ενδιαφερόμενων φορέων για ένα ευρύτερο φάσμα θεμάτων, αποτελεί χωριστή διαδικασία. Η διάκριση αυτή θα πρέπει επίσης να γίνεται και στην υποστήριξη της ανάπτυξης ικανοτήτων των κοινωνικών εταίρων και της ευρύτερης κοινωνίας των πολιτών ([2]).

1.3. Σε ένα πλαίσιο έκδηλων γεωπολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και οικολογικών κρίσεων, καθώς και ψηφιακών προκλήσεων, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) καλεί τα θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη της ΕΕ να δώσουν συνέχεια στις προηγούμενες προτάσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με τον κοινωνικό διάλογο και τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών, και να εξασφαλίσουν τη συμμετοχή των μεμονωμένων πολιτών στη δημοκρατία εν γένει.

([1]) Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στο πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2025: https://www.eesc.europa.eu/en/documents/resolution/european-economic-and-social-committee-contribution-2025-european-commission-work-programme-all-languages.

([2]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου για την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση» [COM(2023) 38 final — 2023/0012 (NLE)] και «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση: αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού του για τη διαχείριση των δίκαιων μεταβάσεων» [COM(2023) 40 final] (ΕΕ C 228 της 29.6.2023, σ. 87), σημείο 1.7.

1.4. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να αξιοποιήσουν τα συμπληρωματικά στοιχεία που παρέχει ο διάλογος με τους πολίτες και τα οποία περιγράφονται στην παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας.

1.5. Με βάση τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *να εντείνει τη συνεργασία της με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών* (ΟΚΠ), η ΕΟΚΕ προτίθεται να συνεργαστεί στενά με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη δημιουργία, τη διακυβέρνηση και την τακτική λειτουργία μιας πλατφόρμας της κοινωνίας των πολιτών.

1.6. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ, ως το συμβουλευτικό όργανο της ΕΕ που έχει το θεμέλιό του στη Συνθήκη και απαρτίζεται από εκπροσώπους των εργοδοτών, των εργαζομένων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και ως οίκος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, προτείνει να φιλοξενήσει αυτήν την πλατφόρμα. Δημιουργήθηκε ειδική ομάδα αποτελούμενη από μέλη της ΕΟΚΕ για την περαιτέρω ανάπτυξη της εμπλοκής της ΕΟΚΕ όσον αφορά την πλατφόρμα.

1.7. Με την υποστήριξη των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, η ΕΟΚΕ θα μπορούσε επίσης να λειτουργήσει ως κόμβος και ως θεματοφύλακας για τη συμμετοχή του κοινού και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, πολλαπλασιάζοντας τον αντίκτυπο των διαβουλεύσεων που διεξάγονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλα θεσμικά όργανα, και συλλέγοντας συστηματικά παρατηρήσεις επί των γνωμοδοτήσεών της από τα μέλη της και από την ευρωπαϊκή οργανωμένη κοινωνία των πολιτών γενικότερα, σχετικά με τις κύριες προτεραιότητες και πολιτικές του ευρωπαϊκού πολιτικού θεματολογίου ([3]).

1.8. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι προτάσεις της βασίζονται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και στην τελική έκθεση της Διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης της 9ης Μαΐου 2022, όπου ζητούνται ρητά η ενίσχυση του θεσμικού ρόλου της ΕΟΚΕ και η ενδυνάμωσή της ως παράγοντα διευκόλυνσης των δραστηριοτήτων συμμετοχικής δημοκρατίας, όπως ο διαρθρωμένος διάλογος με την κοινωνία των πολιτών.

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1. Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών διαδραματίζει βασικό ρόλο στη διευκόλυνση της συμμετοχής και της έκφρασης των προσδοκιών των ατόμων και των κοινωνικών ομάδων, σε όλη τους την ποικιλομορφία, στη λήψη δημοκρατικών αποφάσεων. Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών αποτελεί κρίσιμη συνιστώσα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας, τόσο ως προϋπόθεση για τη νομιμοποίηση των πολιτικών της ΕΕ όσο και ως εργαλείο για τη διασφάλιση ότι οι πολιτικές και οι νόμοι που καταρτίζονται και θεσπίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο ανταποκρίνονται στις καταστάσεις και τις ανάγκες όλων όσοι επηρεάζονται από αυτές τις πολιτικές. Ο διάλογος μεταξύ των θεσμικών οργάνων και της κοινωνίας των πολιτών αποτελεί βασικό μέσο για την οικοδόμηση της εμπιστοσύνης των πολιτών στη δημοκρατία.

2.2. Η ΕΟΚΕ, ως συμβουλευτικό όργανο με εντολή απορρέουσα από την ΣΛΕΕ ([4]), διαθέτει ειδική εμπειρογνωμοσύνη και αποτελεί ένα μοναδικό, μόνιμο φόρουμ διαλόγου με τους πολίτες, όπου προτείνονται λύσεις με βάση τη συναίνεση μεταξύ των εκπροσώπων των εργοδοτών, των εργαζομένων και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών ([5]). Τα μέλη της διορίζονται από τις αντίστοιχες οργανώσεις τους ([6]) και εκπροσωπούν περίπου 90 εκατομμύρια ανθρώπους από όλα τα κοινωνικά στρώματα.

2.3. Εδώ και δεκαετίες, η ΕΟΚΕ έχει συμβάλει στην εξέλιξη του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών ([7]), ο οποίος στη συνέχεια συμπεριλήφθηκε στο άρθρο 11 παρ. 1 και 2 της Συνθήκης της Λισαβόνας. Η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει ([8]) ότι η Civil Society Europe ζήτησε πρόσφατα τη μετάβαση σε ένα πιο τυποποιημένο και διαρθρωμένο πλαίσιο διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών στην ΕΕ ([9]).

([3]) Ομάδα συνδέσμου της ΕΟΚΕ, Κύκλος διαλόγου 2024, Έγγραφο προβληματισμού με θέμα A European Strategy for Civil Society (Ευρωπαϊκή στρατηγική για την κοινωνία των πολιτών): https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/2025-01/reflection_paper_on_a_european_strategy_for_civil_society_fin_eesc-2024-04653-00-00-info-edi.pdf.

([4]) Άρθρα 300-304 της ΣΛΕΕ.

([5]) Άρθρο 300 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ.

([6]) ΕΕ C 349 της 29.9.2023, σ. 69, σημείο 4.5 και Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενίσχυση του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και της συμμετοχικής δημοκρατίας στην ΕΕ: μελλοντική πορεία» (διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της βελγικής Προεδρίας) (ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj), σημείο 1.8.

([7]) EESC Compendium 2020 on participatory democracy, (Επισκόπηση της συμμετοχικής δημοκρατίας της ΕΟΚΕ, 2020): https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/participatory-democracy-success-story-written-eesc.

([8]) ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, σημείο 3.8.

([9]) Open letter from Civil Society Europe to the President of the European Commission, 2022: https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/participatory-democracy-success-story-written-eesc (Ανοικτή επιστολή της Civil Society Europe προς την πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2022). Σε αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται οι κοινωνικοί εταίροι.

2.4. Η ΕΟΚΕ έχει επίσης καλέσει τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να αναλάβουν ηγετικό ρόλο στην ανάπτυξη μιας στρατηγικής για την κοινωνία των πολιτών, με σαφές σχέδιο δράσης ([10]). Κατόπιν αιτήματος της βελγικής Προεδρίας, πρόσφατα η ΕΟΚΕ διερεύνησε επίσης τρόπους ενίσχυσης του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών, καθώς και τα στοιχεία που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν σε ένα πλαίσιο που θα ευνοούσε περισσότερο την άμεση συμμετοχή των πολιτών και τον διάλογο με τους ενδιάμεσους φορείς, τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κρατών μελών ([11]).

2.5. Σε συνέχεια παλαιότερων γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ επί του θέματος ([12]), στην παρούσα γνωμοδότηση περιγράφονται τα κύρια χαρακτηριστικά ενός πλαισίου που θα ευνοεί περισσότερο τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών σε επίπεδο ΕΕ με βάση τη ΣΛΕΕ και τις ορθές πρακτικές.

3. **Σκοπός του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών**

3.1. Ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να είναι μια μόνιμη, διαρθρωμένη, ισότιμη και ουσιαστική αλληλεπίδραση μεταξύ των θεσμικών οργάνων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, με στόχο τη δημιουργία κατάλληλων πολιτικών, οι οποίες στη συνέχεια θα εφαρμόζονται και θα αξιολογούνται.

3.2. Με βάση τις συστάσεις της Διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης, η ιδιαίτερη θέση της ΕΟΚΕ ως θεσμικού θεματοφύλακα των διαδικασιών διαβούλευσης με την κοινωνία των πολιτών και του διαλόγου με τους πολίτες εν γένει πρέπει να αναδειχθεί και να βελτιωθεί, όπως αναφέρεται στη γνωμοδότησή της σχετικά με τις ομάδες πολιτών ([13]).

3.3. Ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών θα πρέπει επίσης να είναι συμπεριληπτικός, διαφανής και προσανατολισμένος στα αποτελέσματα, επιτρέποντας την ουσιαστική ανταλλαγή πληροφοριών, εμπειρογνωμοσύνης και εμπειρίας, καθώς και ενθαρρύνοντας την ανατροφοδότηση. Συνεπάγεται τη συνδημιουργία λύσεων και μακροχρόνιων συμπράξεων μεταξύ των δημόσιων αρχών και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Ο εν λόγω διάλογος θα πρέπει να λαμβάνει χώρα σε όλα τα επίπεδα και σε όλα τα στάδια του κύκλου λήψης πολιτικών αποφάσεων, από τον καθορισμό των θεματολογιών και τη διαμόρφωση θέσεων και προτεραιοτήτων έως την αξιολόγηση. Ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να διασφαλίζει ότι στις αποφάσεις πολιτικής λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες όλων όσοι επηρεάζονται από αυτές τις αποφάσεις, ιδίως των ομάδων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση και των πλέον περιθωριοποιημένων, εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή τους στη διαδικασία χάραξης πολιτικής και την αποτελεσματικότητα των υιοθετημένων μέτρων.

3.4. Στον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών σε επίπεδο ΕΕ θα πρέπει πάντα να συμμετέχουν οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε επίπεδο ΕΕ. Η ΕΟΚΕ συγκρότησε την ομάδα συνδέσμου με τις ευρωπαϊκές οργανώσεις και δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών το 2004, δίνοντας το παράδειγμα μεταξύ των οργάνων της ΕΕ προκειμένου να παράσχει ένα πλαίσιο διαλόγου και συνεργασίας μεταξύ της ΕΟΚΕ και των ευρωπαϊκών ΟΚΠ και δικτύων. Το πεδίο συνεργασίας της ομάδας καλύπτει οριζόντια θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Η ομάδα συνδέσμου παρέχει στις κεντρικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ([14]) μια μοναδική θεσμική δομή, η οποία καθιστά εφικτό τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών και προάγει τη συμμετοχική δημοκρατία.< Αποτελεί δίαυλο επικοινωνίας μέσω του οποίου η κοινωνία των πολιτών που συμμετέχει στην ομάδα συνδέσμου μπορεί να συζητά και να ασκεί επιρροή στη θεματολογία και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων της ΕΕ (όπως προβλέπεται στο άρθρο 11 της ΣΕΕ) ([15]).

([10]) Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στο πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2025, σημείο 6.7: https://www.eesc.europa.eu/en/documents/resolution/european-economic-and-social-committee-contribution-2025-european-commission-work-programme-all-languages.

([11]) ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj.

([12]) Ειδικότερα ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής — Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Προάσπιση της δημοκρατίας [COM(2023) 630 final] — Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1024/2012 και (ΕΕ) 2018/1724 όσον αφορά ορισμένες απαιτήσεις που ορίζονται στην οδηγία (ΕΕ) XXXX/XXXX [COM(2023) 636 final] — Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση εναρμονισμένων απαιτήσεων στην εσωτερική αγορά σχετικά με τη διαφάνεια της εκπροσώπησης συμφερόντων που διενεργείται για λογαριασμό τρίτων χωρών και για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937 [COM(2023) 637 final] (ΕΕ C, C/2024/4061, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4061/oj, ΕΕ C 349 της 29.9.2023, σ. 69), ΕΕ C 228 της 29.6.2023, σ. 87.

([13]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πώς να συνεργαστούμε με το ενδιαφερόμενο κοινό και πώς θα χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά τα πορίσματα των εργασιών των ομάδων πολιτών;» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 349 της 29.9.2023, σ. 69); και Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής — Αποκλίσεις στην κοινωνική προστασία εν γένει και ειδικότερα όσον αφορά τις νέες μορφές εργασίας και τους απασχολούμενους σε άτυπες μορφές εργασίας (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C, C/2025/106, 10.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/106/oj), σημείο 5.9.

([14]) Δεν περιλαμβάνονται οι ευρωπαϊκές οργανώσεις κοινωνικών εταίρων: Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ΕΟΚΕ: https://www.eesc.europa.eu/en/sections-other-bodies/other/liaison-group/organisation/civil-society-organisations-societes-civiles-organisees.

([15]) ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, σημείο 2.4.

3.5. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έχουν νομική υποχρέωση να εφαρμόζουν συνεχώς και αποτελεσματικά το άρθρο 11 της ΣΕΕ σε επίπεδο ΕΕ ([16]), όπως τονίζεται και στο πρόσφατο έγγραφο προβληματισμού της ομάδας συνδέσμου με θέμα *A European Strategy for Civil Society* ([17]). Το άρθρο 11 της ΣΕΕ υποχρεώνει νομικά τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να διατηρούν ανοικτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις και την κοινωνία των πολιτών. Ωστόσο, δεν υπάρχουν κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία των πολιτών μπορεί να συμμετάσχει σε αυτόν τον ουσιαστικό διάλογο με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ ([18]).

3.6. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι απολύτως απαραίτητη η εφαρμογή ορισμένων προτύπων σε όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ προκειμένου να καταστεί αποτελεσματικό το άρθρο 11 της ΣΕΕ. Τα πρότυπα αυτά θα μπορούσαν να καλύπτουν θέματα όπως η σημασία του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών, ο προσανατολισμός του στα αποτελέσματα, η κανονικότητα και το χρονοδιάγραμμα των δραστηριοτήτων, η κοινοποίηση του θεματολογίου και των προτεραιοτήτων πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων των ευάλωτων ομάδων, καθώς και η ανατροφοδότηση και τα σχετικά αποτελέσματα. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η στρατηγική αυτή διαθέτει πραγματικές δυνατότητες να βελτιώσει την εφαρμογή των ευρωπαϊκών μέτρων πολιτικής στην καθημερινή ζωή των πολιτών. Επιπλέον, είναι σαφές ότι η βελτίωση της εφαρμογής του άρθρου 11 της ΣΕΕ, προκειμένου να βελτιωθεί η συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία χάραξης πολιτικής της ΕΕ, με παράλληλη ενίσχυση του ρόλου της ΕΟΚΕ, θα οδηγήσει σε πιο στοχευμένες και αποτελεσματικές πολιτικές ([19]).

3.7. Οι συμμετέχοντες στον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να είναι εκπρόσωποι εξουσιοδοτημένοι από την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών. Ανέκαθεν οι εθνικές και οι περιφερειακές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών αυτοργανώνονταν σε δίκτυα που βασίζονταν στη συμμετοχή των μελών και σε κεντρικές οργανώσεις σε επίπεδο ΕΕ, προκειμένου να αλληλεπιδρούν με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και στη συνέχεια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω των διαφόρων χρηματοδοτικών προγραμμάτων, στήριξαν αυτήν τη διακρατική συνεργασία, ώστε να διασφαλίσουν τη δημοκρατική συμμετοχή και την ενισχυμένη διακυβέρνηση, συμβάλλοντας στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των πολιτών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και εξισορροπώντας τα ιδιωτικά συμφέροντα.

3.8. Ο διάλογος με τους πολίτες δεν αποκλείει τη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σε φόρουμ διαβούλευσης και χάραξης πολιτικής μαζί με άλλους σημαντικούς φορείς, όπως ομάδες προβληματισμού, ερευνητικά ιδρύματα και άλλες οργανώσεις ενδιαφερόμενων μερών. Θα πρέπει να συμπληρώνει και όχι να αντικαθιστά τις τρέχουσες πρακτικές συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών που ορίζονται στο πλαίσιο για τη βελτίωση της νομοθεσίας, και θα πρέπει να παρέχει στοιχεία για τη βελτίωση της διαφάνειας, της ανατροφοδότησης και της παρακολούθησης.

3.9. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το αίτημά της ([20]) σχετικά με μια στρατηγική για τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών, η οποία θα οδηγήσει σε ένα σχέδιο δράσης. Στη γνωμοδότησή της με θέμα *Ενίσχυση του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και της συμμετοχικής δημοκρατίας στην ΕΕ*, η ΕΟΚΕ πρότεινε η στρατηγική να περιλαμβάνει έναν πυλώνα στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για την ευρωπαϊκή άμυνα της δημοκρατίας. Το αίτημα αυτό εξακολουθεί να ισχύει και θα πρέπει να συμπεριληφθεί στην επικείμενη πρόταση για την Ευρωπαϊκή Ασπίδα Δημοκρατίας. Επιπλέον, η στρατηγική θα μπορούσε να επιδιώξει την επίτευξη διοργανικής συμφωνίας μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, η οποία θα καθορίζει τις δράσεις και τους *σχετικούς πόρους* που πρέπει να χρησιμοποιούνται, όπως ζητήθηκε από την Ομάδα ΙΙΙ της ΕΟΚΕ και από ορισμένα δίκτυα, οργανώσεις και εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών ([21]). Αυτό θα μπορούσε να διευκολυνθεί από την ΕΟΚΕ και να περιλαμβάνει δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών σε επίπεδο ΕΕ. Η στρατηγική θα αποτελούσε ένα πρώτο βήμα για την ενίσχυση του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών και την περαιτέρω ανάπτυξη διαλόγου με τους πολίτες ([22]).

3.10. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η Επιτροπή έχει δεσμευτεί να εντείνει τη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών όσον αφορά τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και συναφή θέματα, να δημιουργήσει μια πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών για τη στήριξη ενός πιο συστηματικού διαλόγου με τους πολίτες και να εργαστεί για την ενίσχυση της προστασίας της κοινωνίας των πολιτών, των ακτιβιστών και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο έργο τους ([23]).

3.11. Ως συμβουλευτικό όργανο της ΕΕ με εντολή που απορρέει από τις Συνθήκες, και το οποίο απαρτίζεται από εκπροσώπους των οργανώσεων των εργοδοτών, των εργαζομένων και των λοιπών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να την καταστήσει το όργανο υποδοχής που θα διευκολύνει τη δημιουργία, τη λειτουργία και τη διακυβέρνηση της πλατφόρμας της κοινωνίας των πολιτών, στηρίζοντάς την με τους κατάλληλους πρόσθετους πόρους για τον σκοπό αυτόν.

([16]) ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, σημείο 5.3.
([17]) https://www.eesc.europa.eu/el/news-media/news/civil-society-organisations-call-eu-civil-society-strategy.
([18]) Ομάδα συνδέσμου, Κύκλος διαλόγου 2024, Έγγραφο προβληματισμού με θέμα *A European Strategy for Civil Society* (Ευρωπαϊκή στρατηγική για την κοινωνία των πολιτών).
([19]) ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, σημείο 1.9.
([20]) ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, σημείο 1.5.
([21]) https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/2024-01/OpenLetter_EN_updated.pdf.
([22]) ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, σημείο 1.5.
([23]) Επιστολή ανάθεσης καθηκόντων προς τον Επίτροπο McGrath: https://commission.europa.eu/document/download/27636865-211e-46fe-97fb-582b514c78f9_en?filename=mission-letter-mcgrath.pdf.

3.12. Όπως έχει προαναφέρει η ΕΟΚΕ, ο ειδικός ρόλος των οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων πρέπει να αναγνωρίζεται πλήρως, να γίνεται σεβαστός και να προωθείται στις δομές και τις διαδικασίες του κοινωνικού διαλόγου, με την παραδοχή, παράλληλα, ότι ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών, στον οποίο συμμετέχει ένα ευρύτερο σύνολο ενδιαφερόμενων φορέων για ένα ευρύτερο φάσμα θεμάτων, αποτελεί χωριστή διαδικασία ([24]). Οι συζητήσεις και κάθε δράση σχετικά με τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών, συμπεριλαμβανομένης μιας πλατφόρμας της κοινωνίας των πολιτών, δεν πρέπει να υπονομεύουν ή να προσβάλλουν τον κοινωνικό διάλογο ή τον ρόλο και τα προνόμια των κοινωνικών εταίρων, όπως ορίζονται από τις Συνθήκες, ούτε και να παρεμβαίνουν σε αυτά. Ο κοινωνικός διάλογος πρέπει να ενισχυθεί και όχι να υπονομευθεί.

4. **Προετοιμασία του εδάφους για ένα πλαίσιο που θα ευνοεί περισσότερο τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών σε επίπεδο ΕΕ**

4.1. Το υφιστάμενο πλαίσιο διαλόγου με τους πολίτες της ΕΕ, όπως έχει προσδιοριστεί ([25]), περιλαμβάνει τόσο την «κάθετη» διάσταση (τομεακός διάλογος με τους πολίτες μεταξύ των ΟΚΠ και των εταίρων τους εντός των νομοθετικών και εκτελεστικών αρχών για συγκεκριμένες πολιτικές) όσο και την «εγκάρσια» διάσταση (διαρθρωμένος και τακτικός διάλογος μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ ή των εθνικών τους ομολόγων, αφ' ενός, και της κοινωνίας των πολιτών, αφ' ετέρου, σχετικά με την εξέλιξη της ΕΕ και των εγκάρσιων πολιτικών της. Ο διάλογος με τους πολίτες της ΕΕ αφορά τόσο συγκεκριμένους τομείς πολιτικής όσο και γενικές πολιτικές, καθώς και πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές, όπως το ετήσιο πρόγραμμα εργασιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

4.2. Στο πλαίσιο αυτό και με σκοπό να τα βοηθήσει να διαμορφώσουν από κοινού με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο που θα ευνοεί περισσότερο τον διάλογο με τους πολίτες σε επίπεδο ΕΕ, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή των θεσμικών οργάνων της ΕΕ στις ακόλουθες εθνικές ορθές πρακτικές, οι οποίες αναδεικνύουν επιτυχημένες συμμετοχικές διαδικασίες:

4.2.1. Στη Γαλλία, η Εθνική Επιτροπή Δημόσιου Διαλόγου (CNDP) ([26]) είναι μια ανεξάρτητη αρχή που διαφυλάσσει το δικαίωμα του κοινού στην ενημέρωση και τη συμμετοχή στην ανάπτυξη έργων και δημόσιων πολιτικών που έχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Η παρέμβασή της από τα πρώτα στάδια, με την οποία τίθενται ερωτήματα όχι μόνο για το «πώς» αλλά και για το «γιατί», καθιστά δυνατό τον επηρεασμό των αποφάσεων.

4.2.2. Στην Ιταλία, με το άρθρο 118 του ιταλικού Συντάγματος κατοχυρώνεται το δικαίωμα των πολιτών για ανάληψη αυτόνομης πρωτοβουλίας προς το γενικό συμφέρον, σε ισότιμη βάση με τους δημόσιους οργανισμούς. Η εν λόγω αρχή της επικουρικότητας αντικατοπτρίζεται στους τοπικούς κανονισμούς για την επιμερισμένη διαχείριση, παρότι η εφαρμογή της παραμένει περίπλοκη και υπόκειται σε ποικίλες ερμηνείες ([27]).

4.2.3. Στην Ιρλανδία, το Εθνικό Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (National Economic and Social Council – NESC) ([28]) αναλύει και υποβάλλει εκθέσεις στην κυβέρνηση για θέματα στρατηγικής πολιτικής σχετικά με τη βιώσιμη οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη. Το NESC έχει πέντε πυλώνες «κοινωνικής εταιρικής σχέσης»: συνδικάτα, επιχειρηματικές και εργοδοτικές οργανώσεις, γεωργικές και αγροτικές οργανώσεις, κοινοτικός και εθελοντικός τομέας και περιβαλλοντικός πυλώνας.

4.2.4. Στη Λετονία, ένα μνημόνιο συνεργασίας ([29]) που υπεγράφη το 2005 μεταξύ της κυβέρνησης και άνω των 500 οργανώσεων καθορίζει τη διάρθρωση του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών. Ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών αρχίζει πλέον να διαδραματίζει βασικό συντονιστικό ρόλο, με ομάδες εργασίας, ευκαιρίες διαιτησίας και μια δικτυακή πύλη αφιερωμένη στις δημόσιες αποφάσεις. Οι ΟΚΠ συμμετέχουν επίσης σε ένα ετήσιο κοινοβουλευτικό φόρουμ, σε ημέρες ελεύθερης προσέλευσης και στην προετοιμασία της έκθεσης εξωτερικών και ευρωπαϊκών υποθέσεων. Όλα τα έγγραφα είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο και οι συνεδριάσεις είναι συχνά υβριδικές, ώστε να διευκολύνεται η συμμετοχή των περιφερειών.

4.2.5. Στις Κάτω Χώρες, το Συμβούλιο για το κλίμα ([30]) είναι το συμβουλευτικό όργανο που ήταν υπεύθυνο για την κατάρτιση της εθνικής συμφωνίας για το κλίμα το 2018-2019. Συγκέντρωσε εκπροσώπους από τους οικονομικούς τομείς, τις ΟΚΠ και τις τοπικές αρχές υπό την ηγεσία της κυβέρνησης. Στη συμφωνία, που παρουσιάστηκε το 2019, υπογραμμίζονται η μη αναστρεψιμότητα της ενεργειακής μετάβασης και η ανάγκη για ισχυρή πολιτική δέσμευση.

([24]) ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, σημείο 1.4.

([25]) Βλ. π.χ. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενίσχυση του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και της συμμετοχικής δημοκρατίας στην ΕΕ: μελλοντική πορεία» (διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της βελγικής Προεδρίας) (ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj), σημείο 3.5.

([26]) www.debatpublic.fr.

([27]) www.labsus.org/2024/03/unutopia-realizzata-dieci-anni-dopo.

([28]) www.ihrec.ie.

([29]) www.icnl.org/wp-content/uploads/Latvia_memo.pdf.

([30]) www.klimaatakkoord.nl.

4.2.6. Στη Σουηδία ([31]), η συνεργασία μεταξύ της κυβέρνησης και της κοινωνίας των πολιτών διαρθρώνεται γύρω από πλατφόρμες διαλόγου και στρατηγικές εταιρικές σχέσεις με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στη χάραξη δημόσιας πολιτικής. Υπάρχει ισχυρός ρόλος στην ετοιμότητα για την αντιμετώπιση κρίσεων, από το ατομικό μέχρι το τοπικό και το εθνικό επίπεδο.

5. **Οργάνωση εντός κάθε θεσμικού οργάνου της ΕΕ**

5.1. Ο συμβουλευτικός ρόλος της ΕΟΚΕ επιτρέπει στην ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών να συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υποστηρίζοντας έτσι την ευρωπαϊκή ιδέα και συμβάλλοντας στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην Ευρώπη ([32]).

5.2. Ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να οργανωθεί με τα τρία κύρια θεσμικά όργανα της ΕΕ σύμφωνα με τις αντίστοιχες δομές και τους στόχους τους. Ακολουθούν ορισμένα από τα μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν.

5.3. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Πέραν του διορισμού αντιπροέδρου επιφορτισμένου με τη διοργάνωση διαρθρωμένου διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν σημεία επαφής για τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών στη γραμματεία κάθε κοινοβουλευτικής επιτροπής, συμπεριλαμβανομένων του ετήσιου διαλόγου με τις οργανώσεις εκπροσώπησης σε αυτές τις επιτροπές και του ετήσιου διαλόγου με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών σχετικά με βασικά ζητήματα που συζητούνται στο Κοινοβούλιο, για την υποστήριξη της αλληλεπίδρασης μεταξύ των εισηγητών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

5.4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή — θα πρέπει να δρομολογηθούν τα ακόλουθα: κατευθυντήριες γραμμές για το διάλογο με την κοινωνία των πολιτών εντός των διαφόρων γενικών διευθύνσεων· μια διυπηρεσιακή ομάδα για τον διάλογο με τους πολίτες με μέλη από διάφορες ΓΔ· μαθήματα κατάρτισης σχετικά με τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών· και, όπως προτάθηκε προηγουμένως, μια πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών που θα φιλοξενείται από την ΕΟΚΕ. Στο πλαίσιο αυτό, τον Απρίλιο του 2025 το Προεδρείο της ΕΟΚΕ αποφάσισε να συστήσει ειδική ομάδα μελών της ΕΟΚΕ για την περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας της ΕΟΚΕ με την πλατφόρμα.

5.5. Συμβούλιο: Το Συμβούλιο θα πρέπει να επανεξετάσει το πώς διοργανώνει συστηματικές διαβουλεύσεις με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών σχετικά με το νομοθετικό και το πολιτικό του έργο. Οι διαβουλεύσεις αυτές ενδέχεται να έχουν τη μορφή πρόσκλησης των ΟΚΠ στις συνεδριάσεις των ομάδων εργασίας του Συμβουλίου. Επιπλέον, οι εκ περιτροπής Προεδρίες του Συμβουλίου μπορούν να διοργανώνουν συνεδριάσεις με τις ΟΚΠ σχετικά με τις προτεραιότητές τους ([33]).

6. **Ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών και η ΕΟΚΕ**

6.1. Η ΕΟΚΕ, ως συμβουλευτικό όργανο που απαρτίζεται από εκπροσώπους των εργοδοτών, των εργαζομένων και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, αποτελεί βασικό παράγοντα για τη διασφάλιση και την προώθηση του διαλόγου των πολιτών.

6.2. Οι τρέχουσες πρακτικές για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ στις εργασίες της ΕΟΚΕ θα συνεχιστούν, ιδίως η ομάδα συνδέσμου, η διοργάνωση ακροάσεων με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, η συμβολή στη σύνταξη γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ, η αξιολόγηση του αντικτύπου της ΕΕ από τη σκοπιά της νεολαίας, η πρόσκληση των ΟΚΠ να μιλήσουν στις συνόδους ολομέλειας και η ετήσια Εβδομάδα της κοινωνίας των πολιτών.

6.3. Σε συνέχεια του χάρτη πορείας που εγκρίθηκε από το φόρουμ των ΜΚΟ στη Ρίγα το 2015, η ομάδα συνδέσμου της ΕΟΚΕ κατήρτισε το 2018 σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του άρθρου 11 παράγραφοι 1 και 2 της Συνθήκης. Μία από τις προτάσεις ήταν η δημιουργία ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου για τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση το αίτημα αυτό ([34]).

([31]) www.nodsverige.se/english/.

([32]) Νέα έρευνα του Ευρωβαρόμετρου δείχνει πρωτοφανή υψηλή εμπιστοσύνη στην ΕΕ τα τελευταία χρόνια: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_6126.

([33]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενίσχυση του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και της συμμετοχικής δημοκρατίας στην ΕΕ: μελλοντική πορεία» (διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της βελγικής Προεδρίας) (ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).

([34]) ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, σημείο 1.11.

6.4. Τέλος, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το κάλεσμα που διατύπωσε στη γνωμοδότησή της με θέμα *Ενίσχυση του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και της συμμετοχικής δημοκρατίας στην ΕΕ: μελλοντική πορεία* όσον αφορά μια στρατηγική για τον διάλογο με τους πολίτες που θα οδηγήσει σε ένα σχέδιο δράσης, το οποίο θα μπορούσε να περιλαμβάνει έναν πυλώνα στο πλαίσιο της πρότασης για την Ευρωπαϊκή Ασπίδα Δημοκρατίας.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2025.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE